

Een typische herfstdag...

Verslag van de Euro Birdwatch in Nederland op 6 oktober 2012

Gert Ottens & Gerard Troost

Inhoud:	pag.
Inleiding	3
1. De Euro Birdwatch van 2012	4
1.1 BirdLife International	4
1.2. Trektellen.nl	5
2. 'Methodiek' en opzet van de Euro Birdwatch	6
3. De voorbereidingen	7
4. Deelnemende vogelwerkgroepen	8
5. Achter de schermen	8
6. De trek	9
6.1. Het weer	9
6.2. Samenvatting getelde aantallen	10
6.3. De Top 10 van 2012 nader bekeken	10
6.5. Opvallende waarnemingen	15
6.6. De krenten in de pap door de jaren heen	18
7. De birdwatch in overig Europa	19
8. Persaandacht	20
9. Bronnen	21
Dankwoord	22
Bijlage 1: totalen per soort	24

Omslag: Er werden recordaantallen Rotganzen waargenomen, hier langs Schiermonnikoog (Foto: Wim Weijering, namens Natuur- en Vogelwerkgroep De Grutto)

Inleiding

Het was dit jaar alweer de 17^e keer dat in Nederland een (Euro) Birdwatch werd georganiseerd door Vogelbescherming Nederland, maar zoals de naam al doet vermoeden is dit evenement een internationale aangelegenheid. In 40 andere Europese en Centraal-Aziatische landen werden (door evenveel BirdLife-partnerorganisaties) in hetzelfde weekend door duizenden vrijwilligers zoveel mogelijk vogels geteld. Dit geheel werd gecoördineerd door de Tsjechische zusterorganisatie. De Nederlandse activiteiten tijdens dat weekend zullen in dit verslag worden beschreven, alsmede een korte samenvatting van de Euro Birdwatch in overig Europa.

De trek van vogels naar en over Nederland, en de 'trek' van vogelaars naar telposten om deze vogels vervolgens te tellen, is erg afhankelijk van het weer. Deze editie viel het vooral in de ochtenduren zwaar tegen, met veel regen. Maar desondanks (en dankzij latere opklaringen), werd het toch nog een succesvolle dag. Op veel plaatsen kon namelijk 's middags nog wel worden geteld.

Het aantal deelnemende vogelwerkgroepen en telposten was vergelijkbaar met vorige edities en daar kwamen dan nog eens de telposten aangesloten bij trektellen.nl bij.

Ook de mediabelangstelling en dan met name van de regionale pers viel niet tegen. Een belangrijk doel van deze Euro Birdwatch is om het fenomeen vogeltrek onder de aandacht te brengen, en dat is goed gelukt. Daarnaast is het natuurlijk vooral een leuk evenement dat de Nederlandse vogelwerkgroepen en Vogelbescherming Nederland en de trektellers samenbrengt door op dezelfde dag met hetzelfde bezig te zijn.

In dit verslag zijn weer een aantal leuke foto's afgedrukt die we van deelnemende vogelwerkgroepen toegestuurd kregen, waarvoor hartelijk dank! Wij hopen dat dit verslag hiermee een goede weergave is van de Euro Birdwatch 2012, zoals jullie deze in het veld hebben beleefd.

Gert Ottens
Medewerker vrijwilligers en vogelwerkgroepen
Vogelbescherming Nederland

Gerard Troost
Sovon Vogelonderzoek Nederland
www.trektellen.nl

Zeist/ Nijmegen, januari 2013

1 De Euro Birdwatch van 2012

Vanaf 1993 organiseert BirdLife International jaarlijks een Euro- dan wel een World Birdwatch. Wanneer er tevens een World Bird Festival wordt georganiseerd (zoals in 2008), is er sprake van een World Birdwatch. Zo niet, dan vindt alleen in Europa de Euro Birdwatch plaats, zoals deze keer. In Nederland werd niet jaarlijks deelgenomen aan dit evenement, maar dit was de 17^e keer dat we meededen.

Het doel van dit evenement is wereldwijd aandacht te schenken aan vogels en hun leefgebieden. Hierdoor ontstaat meer draagvlak voor beschermingsactiviteiten in de verschillende landen, doordat vogels en hun bescherming weer eens voor het voetlicht worden gebracht. Ook kan dit evenement ertoe bijdragen dat meer mensen geïnteresseerd raken in vogels, want het is natuurlijk een leuke 'happening'. In Nederland wordt dit evenement georganiseerd door Vogelbescherming Nederland. In 2012 was de Europese coördinatie van de Euro Birdwatch in handen onze Tsjechische zusterorganisatie ČSO.

De Euro Birdwatch blijkt daarnaast keer op keer weer een uitstekende gelegenheid te zijn om in de pers het belang van Nederland voor trek- en wintervogels nog eens voor het voetlicht te brengen.

1.1 BirdLife International

BirdLife International is een wereldwijd netwerk van nationale vogel- en natuurbeschermingsorganisaties en werd opgericht in 1994. BirdLife International richt zich op de bescherming van vogels, hun leefgebieden en daarmee op het behoud van de biodiversiteit op aarde. Zij werkt daarbij samen met lokale organisaties waarbij duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen leidraad is. Deze nationale Partners vormen de kern van het BirdLife netwerk. Het gezamenlijke werk van de Partners wordt gecoördineerd door een Secretariaat in Groot-Brittannië en regionale kantoren in Europa, Amerika, het Pacifisch Gebied, Afrika, Azië en het Midden-Oosten.

Noodzaak tot samenwerken

Veel vogels zijn trekvogels. Zij verblijven maar een deel van het jaar in ons land. Het beschermen van deze vogels in Nederland is minder effectief als zij buiten ons land worden bedreigd. Bovendien wordt er steeds meer internationale en Europese wet- en regelgeving opgesteld. Hiervan kunnen vogels in Nederland profiteren. Ook heeft ieder land de verplichting het behoud van de wereldwijde biodiversiteit serieus te nemen. BirdLife International biedt hiervoor een goed platform. BirdLife's wereldwijde netwerk van Partners en via hen van vrijwilligers en lokale groepen spelen een grote rol bij een veelheid aan beschermingsactiviteiten.

Met uitsterven bedreigd

Van de bijna 10.000 vogelsoorten op aarde worden er 1.226 met uitsterven bedreigd. Daarnaast gaan er nog eens 5.000 soorten beduidend in aantal achteruit. Alarmerende cijfers die vragen om een strategische aanpak. Deze bedreigde vogelsoorten vormen mede de leidraad voor de prioriteiten in het werk van BirdLife International en haar Partners: Voor de met uitsterven bedreigde vogelsoorten, die snel hulp behoeven, vormen speciale actieplannen de basis. Voor de overige soorten, waarvoor nog tijd is voor een meer geïntegreerde aanpak, wordt geprobeerd de belangrijkste leefgebieden beter te beschermen. Tevens wordt geprobeerd soorten die het nu nog goed doen, niet in de gevarenzone terecht te laten komen.

1.2. Trektellen.nl

Met dank aan de telposten aangesloten bij deze uitstekende website, mochten we in 2012 weer veel telposten begroeten. Daarnaast beschikken veel van de vogelwerkgroepen die al jaren meedoen aan de birdwatch ook zelf over een trektellen.nl-telpost. Dit verslag is dan ook mede het resultaat van deze kruisbestuiving.

Ook van grote toegevoegde waarde zijn de telposten die in omringende landen bij het groeiende, internationale netwerk van trektellen.nl zijn aangesloten. Dit maakt het mogelijk om trek en verschuivingen van vogels bijna letterlijk te volgen en visueel te presenteren, zie bijvoorbeeld de figuur op pagina 11).

De komende jaren gaan we deze samenwerking verder uitbouwen, zowel op nationaal als internationaal vlak, zodat we van de Euro Birdwatch steeds meer de mega-simultaantelling kunnen maken die het eigenlijk is. Het is en blijft natuurlijk een momentopname tijdens de najaarstrek, maar door het in grotere context te plaatsen, zowel in tijd als ruimte, zal de zeggingskracht er van toenemen en wordt het wellicht zelfs mogelijk om over enige tijd uitspraken te doen over veranderingen (bijvoorbeeld in doortrekpatronen).

2 'Methodiek' en opzet van de Euro Birdwatch

De opzet was in 2012 vergelijkbaar met de jaargangen 2004-08 & 2010-11: dit betekent dat de deelnemende vogelwerkgroepen vrij waren om te tellen wat, waar en voor hoelang ze wilden. De tellingen lagen daardoor zoals gebruikelijk verspreid over het land. Voor de uitvoering kon men kiezen uit trektellingen, gebiedstellingen (telling van alle vogels *in* een bepaald gebied) of anderszins, bijvoorbeeld het tellen van vogels tijdens een excursie.

Paraplu en regenkleding waren helaas op veel plekken verplichte attributen (foto: telpost Mariapeel).

Met andere woorden: de Euro Birdwatch is een zeer laagdrempelige happening, waar iedere vogelwerkgroep of telgroep, maar ook andere belangstellenden, aan mee kunnen doen. En dat is meteen ook één van de doelen van de Euro Birdwatch: een evenement organiseren waaraan vele vogel,- en/of natuurliefhebbers in kunnen participeren, en genieten van vogels.

Doordat de verschillende deelnemers vaak op verschillende manieren hebben geteld zijn de 'analyses' in dit verslag niet wetenschappelijk verantwoord, maar toch geeft het een beeld van het fenomeen 'vogeltrek' in Nederland. In Hoofdstuk 6 worden enkele ornithologische resultaten van de birdwatch gepresenteerd.

3 De voorbereidingen

In juni 2012 kregen alle vogelwerkgroepen van Nederland een eerste aankondigingsbrief (en/of e-mail) ten aanzien van de Euro Birdwatch 2012, met een eerste aankondiging en daarbij de mogelijkheid tot aanmelden, in augustus gevolgd door een herinnering. Vanaf dat moment stroomden de aanmeldingen gestaag binnen, en werd drie keer een e-mailnieuwsbrief uitgebracht onder de aangemelde werkgroepen waarin iedereen op de hoogte werd gebracht van de voorbereidingen. Overigens komt het ieder jaar weer voor dat er werkgroepen zijn die zich pas laat, soms zelfs op de dag voor de birdwatch, aanmelden. Dat is overigens geen probleem.

Toen de zon eenmaal doorbrak ging het wel weer, zoals hier op telpost Zuidplaatje in de Dordtse Biesbosch (foto: Ronald van Jeveren/ Vogelwerkgroep Biesbosch).

Op de dag van de birdwatch in Nederland verscheen op de website van Vogelbescherming ieder half uur een update van de getelde aantallen en de leukste waarnemingen (zie: http://www.vogelbescherming.nl/vogels_kijken/euro_birdwatch). Op dit moment staat daar het definitieve aantal vermeld, alsmede de Top Tien en wat bijzonderheden.

4 Deelnemende vogelwerkgroepen

Deze editie hebben 108 vogelwerkgroepen en telgroepen meegedaan aan de birdwatch. Dat zijn er iets meer dan de afgelopen jaren. Deze groepen organiseerden samen 157 tellingen, maar dat is inclusief 22 telposten die hun aantallen normaliter alleen doorgeven aan trektellen.nl. Ook van deze laatste groep zijn een aantal telposten onbemand gebleven door het weer, vandaar dat het totaal aantal tellingen achterbleef bij vorig jaar. Voor een complete lijst van de werkgroepen en telgroepen, zie het Dankwoord op pagina 22-23.

Veel van deze vogelwerkgroepen doen als sinds jaar en dag mee, maar ieder jaar mogen we toch weer nieuwe deelnemers verwelkomen. We kunnen dus gerust stellen dat de Euro Birdwatch een vast agendapunt is op de jaarplanning van veel vogelwerkgroepen. Dat blijkt ook wel uit het feit dat sommige van hen zich al ver voor de 'officiële' aankondiging aanmelden.

Nieuw deze keer was een zogenaamde 'what's app-groep' waarin een aantal telposten elkaar per mobiele telefoon regelmatig op de hoogte hielden van de ontwikkelingen in het veld, qua weer, vogels en andere bijzonderheden. Dit was een heel leuk initiatief van telpost Oelemars (VWG Losser), dat in de volgende edities zeker een vervolg zal krijgen.

5 Achter de schermen

Op de dag van de birdwatch zelf werden vrijwel deelnemende vogelwerkgroepen gebeld vanuit het kantoor van Vogelbescherming Nederland, om de getelde aantallen te vernemen en om leuke anekdotes of bijzonderheden te noteren. Veel gegevens kwamen echter ook per e-mail binnen en werden meteen ingevoerd om steeds de laatste getallen te hebben voor de site.

Van ongeveer 11 tot 17 uur waren de telefoons in Zeist bijna onafgebroken in gebruik, want er werden door tien vrijwilligers (zie ook het Dankwoord op pag. 23) heel veel telefoongesprekken gevoerd. Overigens moet daarbij worden opgemerkt dat een aantal van de opgegeven 06-nummers niet klopten. Daarnaast ontvingen we ook veel telresultaten per e-mail. Dat geeft natuurlijk niet, maar een deel van de charme van de birdwatch zit 'em voor ons in het bellen van de mensen in het veld. En we weten dat veel tellers het ook leuk vinden om gebeld te worden in het veld.

Alle doorgebelde en –gemailde aantallen werden meteen ingevoerd in een database. De belangrijkste aantallen en eventuele bijzonderheden werden bovendien meteen op de website geplaatst. Genoemde database vormt dan weer de primaire bron van informatie voor dit verslag, evenals de verslagen van voorgaande jaren, de tijdschriften en verslagen van werkgroepen en telposten, en de al vaak genoemde (en uitstekende!) website trektellen.nl.

Zoals gezegd, verzamelde onze zusterorganisatie in Tsjechië de gegevens van de overige deelnemende landen in Europa. Hiervan werd nog diezelfde een verslag voor de internationale pers gemaakt. Ook de vaderlandse pers werd nog op de dag van de birdwatch zelf benaderd met de eerste resultaten (zie Hoofdstuk 8).

6 De trek

Bij de Euro Birdwatch gaat het natuurlijk ook om de getelde aantallen vogels en soorten (en die zijn weer een functie van het weer), dus hierbij een samenvatting van de trek die dag, zoals we deze van jullie hebben doorgekregen. Natuurlijk telt niet iedereen op dezelfde manier, behalve de telposten aangesloten bij trektellen.nl. Maar door het grote aantal deelnemende telposten is het toch mogelijk een goed beeld te geven van een gemiddelde vogeltrekdag begin oktober, in Nederland.

	Totaal	Aantal soorten	Aantal telposten	Gem. aantal vogels per telpost
2012	373.690	190	157	2.650*
2011	351.094	210	180	1.952
2010	311.731	191	150	2.078
2009	161.535	184	120	1.346
2008	663.550	215	183	3.626
2007	474.581	208	150	3.164
2006	334.505	193	150	2.230
2005	355.836	201	125	2.847
2004	521.072	209	110	4.437
2003	189.955	166	70	2.714
2001	152.592	143	65	2.348
1999	91.249	132	70	1.304
1996	624.723	202	139	4.494
1989	504.359	212	183	2.756

Tabel 1. Samenvattende aantallen van de afgelopen Birdwatch-evenementen (voor zover bekend).

*)= op 16 telposten is niet geteld door het slechte weer. Gemiddelde dus van 141 telposten.

In Scandinavië, waar veel van onze trekvogels (en wintergasten) vandaan komen, was het in (het begin van) de week voorafgaand aan de birdwatch een drukte van belang. Zo waren toen vanuit Falsterbo in Zuid-Zweden enorme aantallen trekvogels naar het zuiden vertrokken. Daarbij ging het vooral om vele honderdduizenden Vinken en meer dan 200.000 Pimpelmezen. Deze stroom aan vogels vloog een paar dagen later echter tegen een regengebied boven Nederland, Duitsland en Denemarken aan. Voor de Euro Birdwatch in Nederland kwam dat dus niet zo goed uit (maar zie de Top Tien).

6.1 Het weer

De aanloop naar deze birdwatch verliep zeer nat, en ook in de nacht van 5 op 6 oktober en de daaropvolgende ochtend regende het in grote delen van het land vrijwel onophoudelijk. Tegen het eind van de ochtend klaarde het echter vanuit het noordwesten op, en werd het zelfs nog een enigszins aangename dag. Toch zijn zeker 16 telposten of vroegtijdig gestopt of zelfs helemaal niet begonnen. Toen het weer verbeterde zijn een flink aantal telposten alsnog (weer) opgezocht, en toen begon de dag pas echt. Er bleek namelijk nog redelijk wat te vliegen, dus de inzet van de vele tellers in de middaguren heeft deze editie van de birdwatch 'gered'; waarvoor dank!

6.2 Samenvatting getelde aantallen

In totaal werden in Nederland 373.690 vogels vastgesteld (gecorrigeerd totaal), verspreid over 190 soorten (zie ook Bijlage 1). Dit was ondanks de verregende ochtenduren toch weer meer dan de voorgaande drie edities, zoals ook het gemiddelde aantal vogels per telpost aangeeft. Het aantal soorten liep daar wat bij achter, mogelijk dat het slechte weer hier een rol in speelde. Voor een vergelijking met de resultaten van eerdere birdwatch-evenementen, zie tabel 1.

De birdwatch edities van de laatste jaren (dat wil zeggen vanaf 2004, maar zonder 2009) zijn qua telwijze goed te vergelijken (samen met die van 1996, zie ook Ottens 2005). In al deze jaargangen werden namelijk zowel (vooral) trekkende als ook wel pleisterende vogels geteld.

Het 'eeuwige' totaal van het getelde aantal vogels sinds 1989 staat nu op 9.502.936, waardoor een meer dan gemiddelde birdwatch ons volgend jaar naar 10 miljoen kan brengen. Het totale aantal soorten dat door de jaren heen in Nederland is vastgesteld tijdens de Euro Birdwatch is moeilijker te berekenen, maar naar schatting gaat het om ≥ 276 soorten (incl. een aantal exoten en 'escapes').

6.3 De Top Tien van 2012 nader bekeken

Figuur 1 geeft een lijst weer van de tien meest getelde soorten in 2012. En ook dit jaar prijkt de Spreeuw bovenaan (maar zie verderop). Toch vielen er verrassingen te noteren, maar daarover verderop meer.

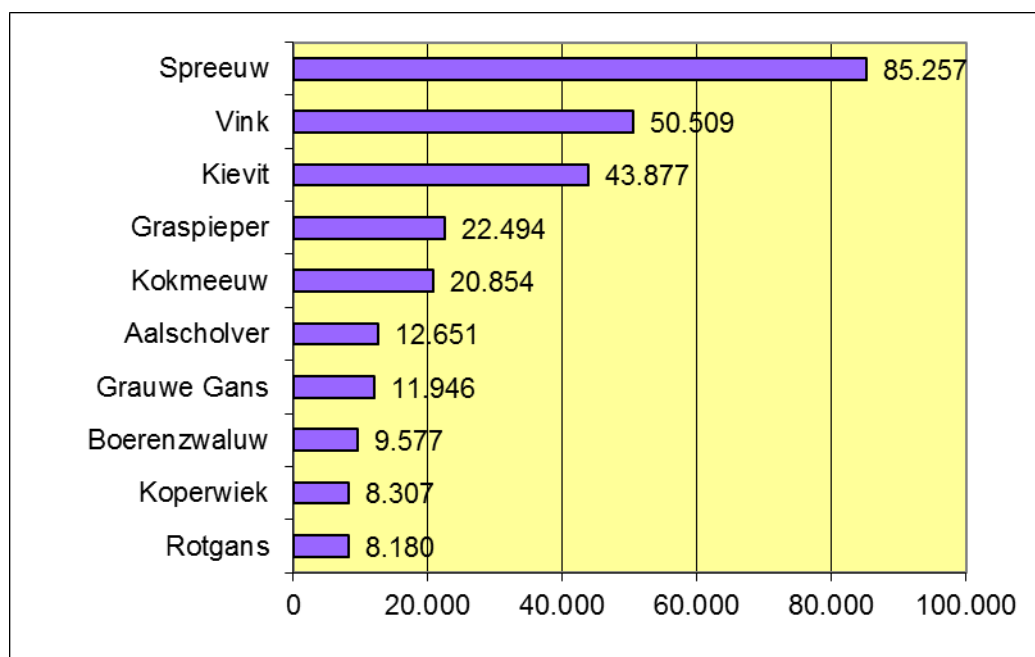

Fig. 1. Top Tien van de meest getelde soorten tijdens de Euro Birdwatch 2012.

Hieronder volgt de gebruikelijke soortsgewijze uitwerking van de Euro Birdwatch-Top Tien in Nederland, met tussen haakjes de notering tijdens de voorgaande jaargang (2011):

1 Spreeuw (2010: zelfde positie)

85.257

Met wat geluk lukte het deze soort ook dit jaar weer om de lijst aan te voeren. Want aan het eind van de middag kwam telpost Bargerveen (IVN Emmen) met een groep van naar schatting 40.000 Spreeuwen op de proppen die ze daar eerder die ochtend hadden waargenomen. Om 08.25 uur kwam deze groep er namelijk vanuit het noordoosten aankomend, en strak zuidwestelijk vliegend, op circa 50 meter hoogte langs. De groepsgrootte is een schatting op basis van de 'diepte' van de groep, de vlieg dichtheid en de enorme breedte van de groep (tussen de 600-800 meter). Men kon het einde van deze zwerm niet eens zien, zo breed was de groep, dus wellicht is het aantal nog een stevige ondertelling ook. De groep was reeds te breed uiteen, strak zuidwestelijk gericht en dermate in 'formatie' om (alleen maar) vanuit de vlakbij gelegen slaappleatslocatie te kunnen komen. Een groep van deze omvang had de teller in 22 jaar vogeltellingen in het Bargerveen nog niet eerder gezien (Eric Bloeming in litt). Gemiddeld werden gedurende 2004-2008 149.778 ex. opgemerkt en dat soort aantallen hebben we al een enkele jaren niet meer meegemaakt. Desondanks krijgt deze soort het voor elkaar om (bijna) elke keer weer het meest geteld te worden.

2 Vink (4)

50.509

Het zag er even naar uit dat deze soort weer de koppositie zou halen, nadat dit in 2008 ook al eens lukte. Toen we aan het eind van de middag de voorlopige balans opmaakten, om de pers van een bericht te voorzien, stond de Vink nog fier aan kop. Dat veranderde echter toen een wolk van ca. 40.000 Spreeuwen de totalen binnenvloog (zie boven). Sinds het recordjaar 2008, toen deze soort de koppositie wist te pakken, zijn niet meer zoveel Vinken gezien als dit jaar. De tweede plek is dus verdiend.

En in tegenstelling tot voorgaande jaren werden de meeste Vinken deze keer in het zuidoosten des lands vastgesteld (zie ook fig. 2). Mogelijk dat men daar langer goed (trek)weer had, of dat de vogels probeerden het slecht weer in het westen te mijden? Toptelpost was Aan de Majoor bij Koningsbosch, LI (VWG De Haeselaar), waar 6.380 Vinken werden genoteerd (gemiddeld 1.343 per uur; over 4:45 uur), gevolgd door De Hamert in Midden-Limburg met 4.594 vogels (1.415/uur; 3:30 uur). En om nog even in Limburg te blijven, de Vogelwacht Limburg en IVN-Roermond telden langs de Maas in totaal 6.610 Vinken. Buiten dit deel van het land vlogen eigenlijk nauwelijks Vinken, alleen in het oosten van Twente en de Achterhoek wisten een paar telposten nog meer dan 700 vogels te noteren.

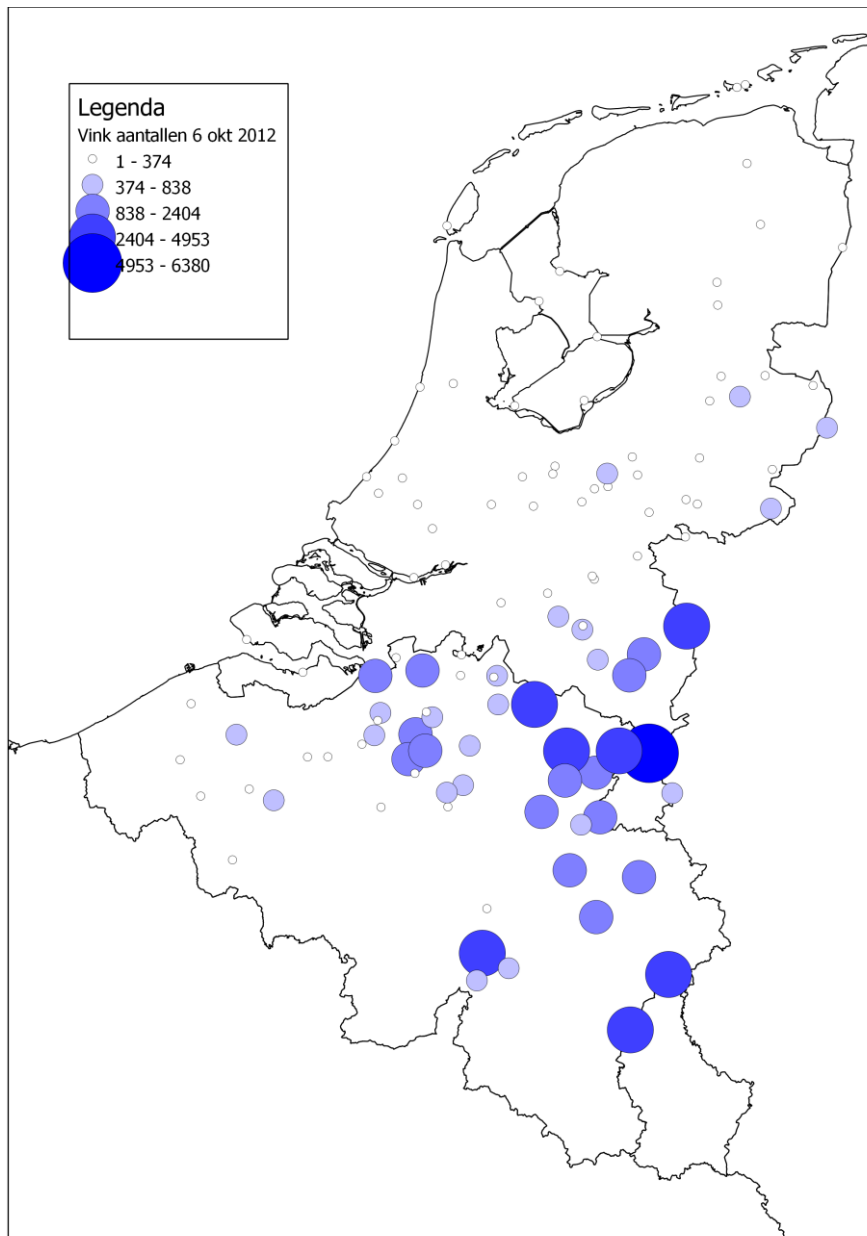

Fig. 2. Verspreiding van trekkende Vinken in de Benelux tijdens de Euro Birdwatch van 2012, aan de hand van de telposten van trektellen.nl.

3 Kievit (7)

43.877

Zoals wel vaker heeft deze soort zijn positie grotendeels te danken aan pleisterende groepen die her en der zijn genoteerd. Want de telposten van trektellen.nl noteerden er 'maar' 11.699. Begin oktober is dan ook nog te vroeg voor Kievitetrek, die komt vaak pas op gang na de eerste nachtvorst en/of perioden met sneeuw. Opvallend was dat relatief veel Kieviten in het binnenland werd geteld (zie ook fig. 3).

Zo telde Vogelwacht Utrecht, afd. Amersfoort er maar liefst 7.500 bij de Eemmondijng, al deed de Vogelwacht Trynwalden (FR) daar nauwelijks voor onder met 7.000 vogels. VWG IVN- Ronden Venen & Uithoorn mocht in de Waverhoek (UT) zo'n 5.000 Kieviten noteren, terwijl de Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe er langs de Zomerdijk van het Drontermeer 3.615 vogels telde.

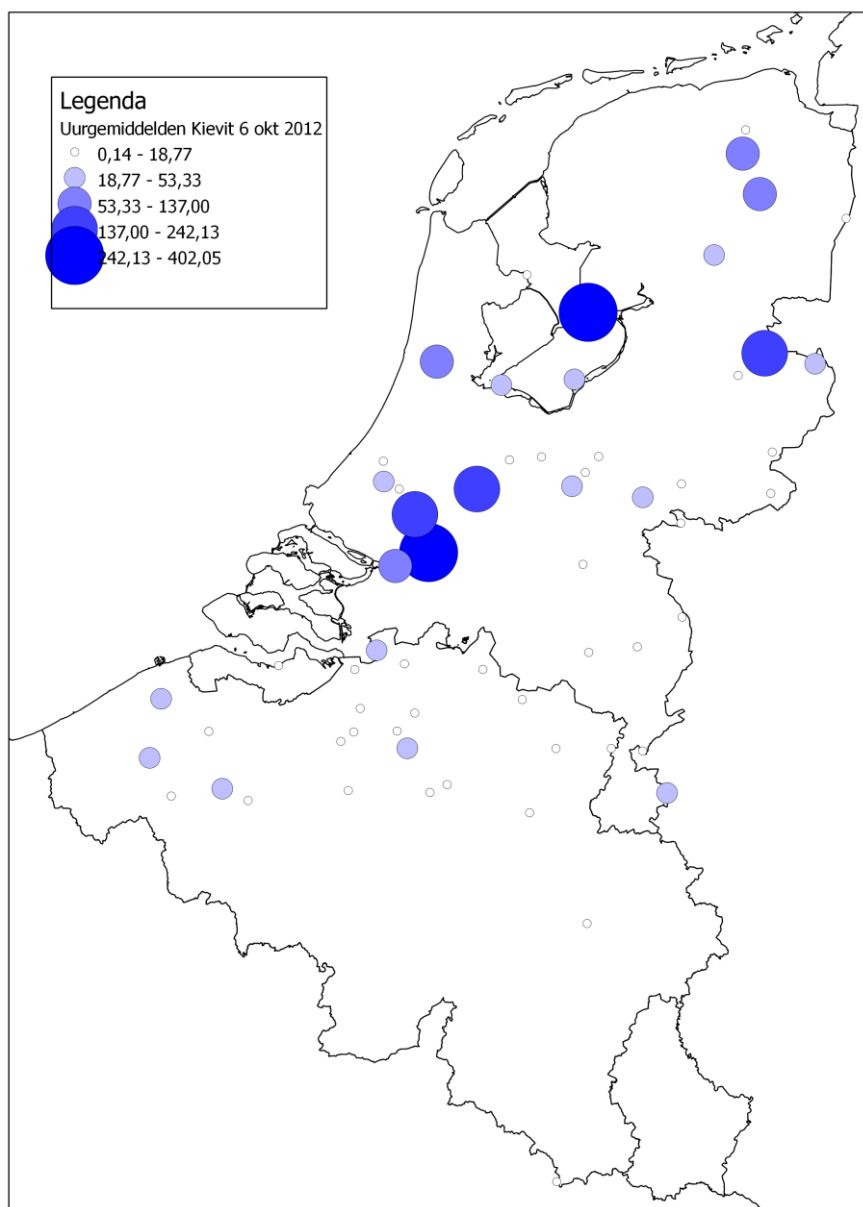

Fig. 3. Verspreiding van trekkende Kieviten in de Benelux tijdens de Euro Birdwatch van 2012, aan de hand van de telposten van trektellen.nl.

4 Graspieper (3)

22.494

Een klein stapje terug ten opzichte van vorig jaar, en gezien de getelde aantallen (en de opmars van Kievit) is dat niet verwonderlijk. De Graspieper is echter één van die soorten (net als Boerenzwaluw) met de grootste jaarlijkse variatie in aantallen, van 2.570 (1999) tot 53.980 (2004). Aan trektellen.nl werden 16.612 trekkende Graspiepers doorgegeven die dag, een belangrijk deel van het totaal en dit geeft wel aan dat ze best goed vlogen. Tijdens de laatste week van september en de eerste van oktober komen traditioneel dan ook de meeste vogels langs.

Een aantal telposten noteerde meer dan 1.000 Graspiepers, al moest de ene telpost daar harder voor 'werken' dan de ander. Zo was er De Vulkaan (ZH) met 2.531 vogels (gemiddeld 533 per uur, over 4:45 teluren),

en mocht Telpost De Hamert (LI) er 1.332 opschrijven (381 gem./uur, over 3,5 uur), maar ging het op het Hazewater (UT) om 1.032 exemplaren (172/uur, 6 uur).

5 Kokmeeuw (6)

20.854

De aantallen Kokmeeuwen deden deze keer weer denken aan de hoogtijdagen die deze soort beleefde in de periode 2006-2009. Toen werden jaarlijks meer dan 20.000 vogels geteld. En net als toen deden IVN-Roermond (3.104 vogels) en de Vogelwacht Limburg (4.718), op telposten langs de Limburgse Maas, weer een flinke duit in het zakje (al kunnen we dubbeltellingen hier niet uitsluiten). Maar deze keer kwam het maximum getelde aantal van de VWG Bergen op Zoom die in de Duintjes (aan het Markiezaatsmeer, NB) 4.842 Kokmeeuwen aan het papier toevertrouwde. Maar de 3.045 exemplaren van trektellen.nl geven wel aan dat het geen echte trekdag was voor deze soort. Dat het de Kokmeeuw toch weer lukt om de Top Tien te bereiken hebben we dus ook te danken aan de grote groepen pleisterende vogels die her en der werden meegepikt, zoals de 1.270 (waaronder ook trekkende) exemplaren die Natuur- en Vogelwerkgroep De Grutto op Schiermonnikoog telde.

6 Aalscholver (10)

12.651

Voor de vijfde de keer wist de Aalscholver de Top Tien te halen, met een 6^e plek in 2003 (7.161 geteld), een 7^e in 2006 (18.129), de 8^e plek in 2008 (15.980) en vorig jaar dus 10^e (7.950). Alleen in 1989 (15.605), 2008 en 2006 werden meer Aalscholvers waargenomen, dus deed deze soort het deze jaargang erg goed. Dat blijkt ook wel uit de 9.130 vogels die via trektellen.nl, verspreid over het land, werden doorgegeven. Dit wil zeggen dat er die dag wel degelijk Aalscholvertrek plaatsvond. Langs telpost De Ven (NH) vlogen de meeste Schollevaers, namelijk 1.037, gevolgd door de Vogelwacht Limburg (856), telpost De Vliet bij Winterswijk (818) en telpost De Horde (UT) met 782 exemplaren.

7 Grauwe gans (5)

11.946

Natuurlijk ontbreekt ook de Grauwe Gans niet in deze opsomming. Het record is echter sinds 6 oktober 2007 niet in gevaar geweest, met destijds 18.910 getelde vogels. Deze aantallen zijn tijdens de birdwatch o.a. afhankelijk van het al dan niet tellen van pleisterende Grauwe Ganzen, want grootschalige trek- of zwerfbewegingen vinden doorgaans niet plaats begin oktober, in Nederland. De volgende telposttotalen hebben dus waarschijnlijk vooral betrekking op pleisteraars: Vogelwacht Utrecht afd. Amersfoort (1.100 bij de monding van de Eem), Nationaal Park Lauwersmeer (860, Jaap Deensgat), IVN Ronde Venen (800, Waverhoek) en VWG Ouderkerk (650, Ouderkerkerplas). Het grootste trekkende Grauwe Ganzen werd genoteerd op telpost De Ven (410 ex.).

8 Boerenwaluw (50)

9.577

Terug van weggeweest zouden we bij deze soort kunnen zeggen, en hoe. Want nooit eerder werden tijdens een birdwatch zoveel Boerenwaluwen geteld. Het record stond op 9.337 in 2010, waarmee toen de 7^e positie werd ingenomen. In het verslag van de Euro Birdwatch 2010 (Ottens 2010) werd al inzichtelijk gemaakt dat deze soort een nogal erratisch voorkomen kent tijdens dit evenement; met gemiddeld 3.038 per jaargang (over 1989,1999, 2001 en 2004-2009), flinke uitschieters naar boven (zoals dit jaar en in 2010), maar ook naar beneden (462 in 2007). Een steekhoudende verklaring is hiervoor niet goed te geven, ook omdat de birdwatch een momentopname is. Maar blijkbaar hebben de meeste van 'onze' zwaluwen het land al verlaten begin oktober, en ligt het vervolgens aan weer en wind of er vogels van elders langskomen. Eén van de koplopers dit jaar was overigens de telpost Oelemars (VWG Losser), die er 1.136 mochten noteren toen het eindelijk opklaarde.

9 Koperwiek (40)

8.307

Ook deze lijsterachtige heeft al eens een paar keer eerder in de Top Tien gestaan. In 2007 werden er namelijk 3.185 geteld, wat de soort naar de 6^e plek leidde. Dat was ook in 2008 het geval, toen met maar liefst 17.312 exemplaren. Het record is echter in handen van de birdwatch van 1989. 18.813 Koperwieken werden dat jaar genoteerd, wat destijds ook al de zesde plaatsering betekende. Dergelijke 'vette jaren' worden bij deze soort echter afgewisseld met zeer magere. Wat bijvoorbeeld te denken van de 122 die in 2006 werden waargenomen, of 353 in 2005.

Het lijkt er dus op dat het weer (ook in Scandinavië) bepaald of de birdwatch op tijd, of te vroeg, komt voor de eerste zwermen Koperwieken vanuit het noorden.

Iets wat, weliswaar in mindere mate, ook speelt bij de Kramsvogel (die deze keer ook relatief veel zijn geteld). Lijsters vliegen vaak nog wel bij redelijk slecht weer, dus dat heeft bij het optreden van deze soorten waarschijnlijk een rol gespeeld.

Het leeuwendeel van de Koperwieken werden via trektellen.nl doorgegeven, namelijk 6.526. Hiervan namen de tellers van telpost Beijum (GR) er een flink deel van voor hun rekening met 2.490 vogels. Ook op Schiermonnikoog vlogen deze lijsters goed, de Natuur- en Vogelwerkgroep De Grutto telde er 1.761. En wanneer we hier nog de 965 Koperwieken van telpost Parnassia (NH) en de 738 van telpost Kinderdijk (ZH) bij optellen dan komen we al dicht bij het totaal van de dag.

10 Rotgans (27)

8.180

Deze soort staat voor het eerst in de geschiedenis van de Euro Birdwatch bij de tien meest getelde soorten. Tijdens deze editie werden zelfs meer Rotganzen geteld dan tijdens alle vorige birdwatch-afleveringen samen. Tot 2012 was het record in handen van de jaargang 2004 toen 1.790 exemplaren werden vastgesteld.

Natuurlijk werden vooral langs de noordelijke kusten de meeste 'Rotjes' geteld. Zo telde men er op Rottumeroog 1.909 en de Natuur- en Vogelwerkgroep De Grutto had er (vooral in de namiddag) 1.680 op naastgelegen Schiermonnikoog (deels dezelfde als van R'oog?). Daarnaast noteerden de zeetrektellers van Huisduinen (bij Den Helder) er 1.861, waarna men er bij de Pettemer Zeewering nog 1.070 waarnam (deels overlappend met Huisduinen?). Rotganzen komen normaliter vanaf september het land binnen, met een duidelijke piek in oktober. In jaren met een hoog broedsucces valt deze piek vaak in de eerste week van oktober (Bijlsma et al. 2001), dus hopelijk betekent dit dat de soort een goed broedseizoen heeft gehad in Siberië.

Overigens werden voor de tweede keer in birdwatch-geschiedenis Witbuikrotganzen waargenomen, na drie in 2006 werd er nu eentje gezien op Schiermonnikoog (Natuur- en Vogelwerkgroep De Grutto). De Zwarte Rotgans van Ameland (Interception Tours) was zelfs helemaal 'nieuw' voor het evenement.

6.5 Opvallende waarnemingen

De weersomstandigheden waren natuurlijk verre van ideaal voor trekvogels die hun reis voornamelijk op thermiek vervolgen, zoals sommige **roofvogels**.

Toch vestigde de Bruine Kiekendief met 92 exemplaren een record, dat eerder op naam stond van de editie van 2010 (89), en vlogen er behoorlijk veel Buizerds (739); de hoogste aantallen sinds het recordjaar 2007 (1.780 vogels).

De aantallen Sperwers vielen daarentegen een beetje tegen (326, record in 1989 met 915 ex.), maar gemiddeld voor de laatste jaren. Dat laatste geldt ook voor de Havik (26). Blauwe Kiekendieven vlogen echter nauwelijks, er werden maar zeven aan het papier toevertrouwd.

Schaarse roofvogels boden in 2012 een wisselend beeld, met o.a. relatief weinig Visarenden (4), Wespendienven (2), Rode Wouwen (2) en Smellekens (28).

De aantallen Slechtvalken schommelen al een aantal jaren rond hetzelfde niveau; dit jaar werden er 29 vastgesteld. Uitschieters waren er bij deze soort in 2008 en 2009 met in beide jaren 47 vogels. Drie Ruigpootbuizerds is voor een birdwatch dan weer vrij veel (alleen in 1989 werden er meer geteld, zes destijds), evenals de 20 Boomvalken. De populatie Zeearenden zit in ons land de laatste jaren duidelijk in de lift, en ook tijdens deze birdwatch was dat te zien; er zijn maar liefst negen van deze 'vliegende deuren' geteld (waarvan twee over telpost Biezenburcht van VWG Oriolus te Zeewolde, FL).

De stevige westenwind aan de kust zorgde ervoor dat er van sommige soorten **zeevogels** relatief veel werden waargenomen. Met name Jan-van-Genten vlogen erg goed, wat tot een absoluut record van 2.947 getelde vogels leidde! Slechts één keer werden meer dan 1.000 'Jannen' vastgesteld tijdens een Euro Birdwatch (1.026 in 2006), terwijl doorgaans zo'n 16-184 vogels worden genoteerd. Het waren met name tellingen op de Waddeneilanden, bijvoorbeeld 860 langs Paal 18 (Terschelling), 752 langs Schiermonnikoog (Natuur- en Vogelwerkgroep De Grutto) en 567 langs Rottumerplaat. Deels ging het hierbij mogelijk om dezelfde vogels.

De Jan van Gent deed deze editie van de birdwatch flink van zich spreken (Foto: Reint Jakob Schut).

Ook duikers vlogen bijzonder goed, met name de roodkelige variant. Van de Roodkeelduiker werd namelijk een recordaantal gemeld; met 149 vogels werd het bestaande record van 33 in 2006 ruimschoots gebroken. In hun kielzog kwamen nog twee Parelduikers mee.

De aantallen Zwarte Zee-eenden overtroffen echter alles. De birdwatch van 2008 had bij deze soort het record in handen, met 903 exemplaren. Tijdens de laatste jaargang gingen dat aantal helemaal aan diggelen met het ongelooflijke getal van 5.169 Zwarte Zee-eenden (waarvan 2.210 langs Rottumerplaat)! Ook de vier Grote Zee-eenden mogen in dat opzicht niet onvermeld blijven.

Alkachtigen worden doorgaans maar weinig gezien tijdens de birdwatch en de afgelopen keer was daarop geen uitzondering; acht Zeekoeten en twee Alken werden genoteerd. Daarnaast werden alle vier de jagers waargenomen; Grote (35), Middelste (5), Kleine (12) en één Kleinste Jager.

Sommige van de 'echte' pelagische soorten scoorden redelijk. Zo zijn er drie Noordse Pijlstormvogels en twee Grauwe Pijlstormvogels geteld. De aantallen Noordse Stormvogels (19) lijken bescheiden, maar gedurende 1989,1999, 2001 en 2004-2011 werden in totaal 10 'Nosto's' aan het papier toevertrouwd (en nooit meer dan drie per jaargang); al weer een absoluut record!

Ook deze Euro Birdwatch leverde natuurlijk weer een aantal **zeldzame** en **schaarse soorten** op. Om te beginnen waren Engelse Kwikstaart, Reuzenster, Vorkstaartmeeuw en de eerder genoemde Zwarte Rotgans 'nieuw' in de geschiedenis van het evenement. Maar daarnaast zijn ook 35 Beflijsters, 14 Sneeuwgorzen, 15 Strandleeuweriken, zes Krooneenden, vier Cetti's Zangers, twee Steenuilen, een Kerkuil, een Velduil, drie Roodhalsganzen, een Zwarte Ibis, een Dwerggans, een Roodkeelpieper en twee Bladkoningen de moeite van het vermelden meer dan waard! Opvallende aantallen zijn verder bijvoorbeeld nog 3.563 Eiders, 1.522 Zwarte Mezen en 281 Appelvinken.

Deze Zwarte Ibis op Schiermonnikoog was pas de tweede in Euro Birdwatch-geschiedenis (Foto: Wim Weijering, Natuur- en Vogelwerkgroep De Grutto).

Natuurlijk waren ook de nodige **exotische vogels** weer vertegenwoordigd, met name waterwild afkomstig uit verschillende windstreken. Zo zet de (Grote) Canadese Gans door en eindigt met 990 vogels als meeste getelde exoot, gevolgd door de Nijlgans met 454 exemplaren. Ook de drie Casarca's horen waarschijnlijk in deze sector thuis. Dat geldt zeker voor twee Zwarte Zwanen en één Indische Gans. Tenslotte werden nog/maar vijf Halsbandparkieten aan het papier toevertrouwd.

6.6. De krenten in de pap door de jaren heen

Onder de ongeveer 276 soorten (incl. exoten) die in 17 jaar Euro Birdwatch zijn waargenomen in Nederland zitten de nodige spreekwoordelijke krenten in de (ornithologische) pap, dat wil zeggen: schaarse en (vrij) zeldzame vogels.

'Echte' zeldzaamheden, dus soorten waarvan waarnemingen dienen te worden geverifieerd door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) zijn er maar heel weinig vastgesteld, maar voorbeelden hiervan zijn de Daurische Klauwier en Steppekiekendief van vorig jaar (Ottens & Troost 2012) en de Bosgors van 2008 (Ottens 2009).

Het volgende overzicht is verre van volledig, want helaas hebben we niet van alle edities de beschikking over de aantallen per soort, maar hopelijk geeft deze bloemlezing toch een beeld van de leukste waarnemingen in de loop der jaren:

Bladkoning 2005, 2006 (drie), 2007 (zeven), 2008 (zeven), 2010, 2011 (drie) en 2012 (twee),
Bosgors 2008,
Buidelmees 2004 (zes), 2005 (vier), 2007 (zeven), 2008 (tien), 2010 (twee) en 2011,
Cetti's Zanger 2008, 2010 & 2012 (vier),
Daurische Klauwier 2011,
Dwerggans 2007(twaalf), 2008 (twee), 2011 en 2012,
Dwerggors 2006, 2007 (twee),
Europese Flamingo 2003, 2004, 2005, 2006 (twee) en 2007 (tien),
Europese Kanarie 1989 (tien), 2001, 2003 (drie), 2006 (drie), 2007 (vijf), 2008 (drie), 2010 (vier), 2011 (vier) en 2012,
Graszanger 2005 (drie) en 2007 (drie),
Grote Burgemeester 2004 en 2011,
Grote Pieper 2004 (vier), 2007 (zes), 2006, 2005, 2008 (drie), 2009 en 2011 (drie),
IJsduiker 2006,
Koereiger 2004, 2007 en 2008 (drie),
Kwak 2005 (twee),
Morinelplevier 2011,
Middelste Bonte Specht 2010,
Notenkraker 1989 en 2001,
Orpheusspotvogel 2011,
Papegaaiduiker 2008,
Reuzenster 2012,
Roodhalgans 2005 en 2012 (drie),
Roodkeelpieper 2004, 2005, 2007, 2011 (acht) en 2012,
Roodmus 2010,
Rosse Franjepoot 2008 (drie),
Roze Spreeuw 2006 en 2011,
Sperwergrasmus 2011,
Steppekiekendief 2011,
Vorkstaartmeeuw 2012,
Witbuikrotgans 2006 (drie),
Woudaapje 2006 (twee),
Zwarte Ibis 2005 en 2012,
Zwarte Ooievaar 2001, 2004, 2006, 2007 en 2008,
Zwarte Rotgans 2012.

Dit lijstje laat zien wat er zoal mogelijk is in het eerste weekend van oktober. Kortom: het kan iedereen overkomen!

7. De birdwatch in overig Europa

Deze editie deden maar liefst 41 BirdLife-partners (in evenzoveel landen) mee aan de Euro Birdwatch. Dat waren er nog weer meer dan de vorige keer. Het gaat (naast ons land) om: Armenië, Oostenrijk, Azerbeïdjan, Wit-Rusland, België, Bosnië-Herzegovina, Bulgarije, Kroatië, Cyprus, Tsjechië, Estland, Frankrijk, Finland, Duitsland, Gibraltar, Griekenland, Hongarije, Italië, Ierland, Kazachstan, Letland, Litouwen, Luxemburg, Macedonië, Malta, Montenegro, Noorwegen, Polen, Portugal, Roemenië, Rusland, Servië, Slowakije, Slovenië, Spanje, Zweden, Zwitserland, Turkije, Oekraïne en Oezbekistan.

Jeugdige deelnemers aan een telling in Armenië (Foto via BirdLife Tsjechië/ ČSO).

Samen werd in heel Europa maar liefst 5.952.713 vogels geteld, waarvan de Zweden er 1.712.706 voor hun rekening namen (!). Overigens doet Finland daar niet veel voor onder met 1,2 miljoen getelde vogels en Nederland op de vierde positie.

In totaal deden 64.759 vogelaars mee, verspreid over 2.565 tellingen/activiteiten. Het land met de meeste tellingen of andere activiteiten was evenals vorig jaar Rusland met 1.502, waar maar liefst 37.212 vogelaars en andere liefhebbers pad waren (!).

Het totaal aantal soorten voor de Europa is niet te geven, maar **bijzonderheden** waar o.a.: Grote Grijze Snip (Zweden), Roodkeelduiker (Tsjechië), Zwarte Ibis en Nachtegaal (Finland), Bladkoning (Hongarije, Polen & Malta) en een Baird's Strandloper in Polen. In Turkije zijn 1.350 Steppekieviten zeer bijzonder te noemen, het gaat hier om een substantieel deel van de (bedreigde) wereldpopulatie!

Bijzonder **grote aantallen** waren tenslotte o.a. nog de 400.000 Brandganzen en 150.000 Houtduiven in Finland. Onze Zweedse collega's kregen 369.593 Houtduiven, 275.723 Brandganzen en 268.141 Vinken/Kepen voor de kiezen. En inderdaad, de dagen na de birdwatch kwam ook in ons land de najaarstrek op gang...

8 Persaandacht

De birdwatch doet het altijd goed bij de pers. Deze jaargang was daarop geen uitzondering. Onze persvoorlichters werden dus weer keer vaak gebeld door regionale kranten en radio- en televisieomroepen die vroegen om lokale contactpersonen. Zoals altijd hebben de deelnemende vogelwerkgroepen een conceptpersbericht gekregen dat ze naar eigen bevinden konden aanpassen en rondsturen. We hebben begrepen dat hiervoor weer veel belangstelling bestond.

Op telpost IJsselkop (VWG Arnhem) kwam Omroep Gelderland langs (Foto De Gelderlander).

Op verschillende telposten kwamen journalisten uit de regio een kijkje nemen. Daarmee is dit evenement een uitstekende manier om aandacht te vragen voor vogelbescherming (met een kleine 'v') in het algemeen en vogeltrek in het bijzonder. Ook blijkt het steeds weer een goede gelegenheid voor een vogelwerkgroep te zijn om zich (weer) eens op de kaart te zetten en publiciteit te genereren voor de eigen activiteiten.

Zoals altijd waren het vooral de regionale en plaatselijke kranten die groots uitpakten met de Euro Birdwatch 2012, naast enkele landelijke media. Verscheidene van deze kranten hadden het persbericht van ons of de betreffende vogelwerkgroep overgenomen en afgedrukt. De dag na de birdwatch besteedden o.a. het Nederlands Dagblad, De Stentor, de Telegraaf, Trouw, Het Friesch Dagblad, het Brabants Dagblad, de Gelderlander, het Eindhovens Dagblad en Dagblad Tubantia aandacht aan de Euro Birdwatch. Leuk was ook dat het Jeugdjournaal een item over de birdwatch bracht.

9 Bronnen

Bijlsma, R.G., Hustings, F. & Camphuysen, C.J. 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland. Avifauna van Nederland 2. Haarlem/Utrecht.

Buurma, L. S. & Kluitters, J. 1991. 183 x 12 uur Vogeltrek in Nederland: een verslag en een poging tot evaluatie van de Nationale Vogeltrekdag op zondag 8 oktober 1989. Rapport, Vogelbescherming Nederland, Zeist.

Huigen, P. & Lensink, R. 2000. Vogeltrek in Weer en wind: World Birdwatch 1999. Vogelbescherming Nederland, Zeist.

LWVT & SOVON. 2002. Vogeltrek over Nederland. Haarlem.

Ottens, G. 2004. Tellen van Schier tot Cadzand. Verslag van de World Birdwatch in Nederland op 2 oktober 2004.

Ottens, G. 2006. Alle vogels verzamelen! Verslag van de Euro Birdwatch in Nederland op 1 oktober 2005. Zeist.

Ottens, G. 2007. Vogelaars kijken met de wereld mee. Verslag van de World Birdwatch in Nederland op 7 oktober 2006. Zeist.

Ottens, G. 2008. Mistige morgen, schone dag. Verslag van de Euro Birdwatch in Nederland op 6 oktober 2007. Zeist.

Ottens, G. 2009. Vinken door het dak! Verslag van de World Birdwatch in Nederland op 4 oktober 2008. Zeist.

Ottens, G. 2010. Trekvogels door het lint. Verslag van de Euro Birdwatch in Nederland op 3 oktober 2009. Zeist.

Ottens, G. 2010. Na regen komt zonneschijn. Verslag van de Euro Birdwatch in Nederland op 2 oktober 2010. Zeist.

Ottens, G. & Troost, G. 2012. Zomer in oktober? Verslag van de Euro Birdwatch in Nederland op 2 oktober 2011. Zeist/Nijmegen.

Dankwoord

Allereerst willen we hierbij natuurlijk de vele honderden enthousiaste tellers (verenigd in onderstaande vogelwerkgroepen en telgroepen) bedanken die op zaterdag 6 oktober 2012 mee hebben geholpen om van deze Euro BirdWatch (weer) een succes te maken:

Vogelwerkgroepen

Altenatuur, Avifauna Groningen Wadvogelwerkgroep, Faunagroep IVN-Baarlo/Maasbree, Fugelwacht Trynwalden, Interception Tours, IVN-Groningen/Haren, IVN- Leeuwarden, IVN- Roermond e.o., KNNV- Zeist-Heuvelrug, Landgoed de Langakkers, Madese Natuurvrienden, Natuur- en Vogelwacht Alblasserwaard, Natuur- en vogelwacht Culemborg, Natuur- en Vogelwacht Dordrecht, Natuur- en Vogelwacht Zuid-Flevoland, Natuur- en Vogelwerkgroep "de Grutto", Natuur- en VWG Krimpenerwaard, Natuurvereniging De Boomvalk, Natuurwerkgroep De Reest, Natuurwerkgroep Liempde , Natuurbeschermingsvereniging 't Duumpje, NP Lauwersmeer, Stichting Koekeloere, Ver. Natuur- & Vogelbesch. Noordwijk, Ver. Natuur&Milieu Wijk bij Duurstede, Vereniging Voor Natuurbescherming Gorredijk, Vogel- en Natuurwerkgroep Zundert, Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe, Vogel-beschermingswacht Zaanstreek, Vogel-vleermuis- & vlinderwerkgroep Noordrand, Vogelwacht de Maasheggen, Vogelwacht Limburg, Vogelwacht Uden e.o., Vogelwacht Uffelte e.o., Vogelwacht Utrecht - Amersfoort, Vogelwacht Utrecht-stad , VWG Alkmaar e.o., VWG Amsterdam, VWG Arnhem, VWG Bathmen, VWG Bergen op Zoom, VWG Berkelland, VWG Boxtel, VWG De Bevelanden, VWG De Fuut, VWG De Haselaer, VWG De Hop, VWG De IJsselstreek , VWG De Kempen , VWG De Klamper, VWG De Kulert, VWG De Peel, VWG De Steltkluut, VWG De Wouw Elsloo, VWG Goeree-Overflakkee, VWG Heemkunde Ootmarsum, VWG Hoeksche Waard, VWG IVN - Bakel/Milheeze/Rips Ut Vuggelke , VWG IVN - De Maasvallei, VWG IVN - Vijlen/Vaals, VWG IVN- Ede, VWG IVN- Elsloo (De Wouw), VWG IVN- Emmener, VWG IVN- Helden, VWG IVN- Helmond 'De Zwaluw', VWG IVN- Lunteren-Barneveld, VWG IVN- Maastricht, VWG IVN- Nijkerk, VWG IVN- Oirschot, VWG IVN- Oisterwijk, VWG IVN- Ronde Venen & Uithoorn, VWG IVN- Valkenswaard/Waalre, VWG IVN- Waterland, VWG IVN- West-Betuwe, VWG IVN-Nuenen, VWG KNNV-Apeldoorn, VWG KNNV- Eindhoven, VWG KNNV- Hoorn, VWG KNNV- Tilburg, VWG Koudekerk/Hazerswoude, VWG Losser, VWG Midden-Kennemerland, VWG Midden-Overijssel, VWG Nat. & Milieu de Vechtstreek, VWG Nederweert, VWG Oriolus, VWG Ouderkerk, VWG Schouwen-Duiveland, VWG 't Hökske, VWG Tholen, VWG Voorne, VWG Zoetermeer, VWG Zuidoost-achterhoek, VWG Zutphen, VWG Zwijndrechtse Waard en de West Brabantse Vogelwerkgroep.

Telgroepen:

Aan de Majoor (Koningsbosch, LI), AVL-terrein (Eygelsloven, LI), Beemsterweg (Doetinchem), Eldrik (Doesburg), Beijum (Groningen), Bergen aan Zee, Biezenburcht (Harderbroek, FL), Boetelerveld (Raalte, OV), Breugelse Beemden (Nuenen), Brobbelbies-Noord & Brobbelbies-Zuid (Uden, NB, Buytenpark (Zoetermeer), Camperduin, Canisvliet (Sas van Gent, ZL), Castelreesche Heide (NB), Dal van Deelen (Hoenderloo), De Braamberg (Hoog Buurlosche Heide), de Drieberg (Ede), De Hamert (LI), De Horde (Lopik), De Lemelerberg (OV), De Mosbulten (NB), De Nolle (Vlissingen), De Puinhoop (Katwijk), De Scheeken (Liempde, NB), De Uithof, (Utrecht), De Vliet (Winterswijk), De Vulkaan

(Den Haag), Dordtse Biesbosch, Dwingelderveld (DR), Eltenberg (GL), Engbertsdijksvenen (OV), Havelandsweg (Eibergen), Hazewater (Amersfoort), Huis ter Heide oost, Huisduinen (NH), IJmeerdijk (Almere), IJsselkop (Arnhem), Ketelbrug/Kamperhoek, Kinderdijk (Nieuw-Lekkerland), Kwintelooijen (Veenendaal), Laaxum (Zuidwest-Friesland), Langekampweg (Ede), Maasmond (Maasvlakte), Margarethapolder (Terneuzen), Mariapeel (NB), Noordwijk, Oelemars (Lossen), Ottershagen (Lattrop, OV), Parnassia (NH), Paterswoldse Meer, Pettemer Zeewering, Pijnacker-Zuid (ZH), Redichemse Waard (Culemborg), Rottumeroog, Rottumerplaat, Ruimel (Sint-Michielsgestel), Schapeweimolen (Rijswijk ZH), Strabrechtse Heide, 't Hellegat (ZL), Terschelling (Paal 18), Hoornderslag-/Paal 9 (Texel), Vuurtoren De Ven (Enkhuizen), Warnsveld (GL), Wekerom (GL), Westzanerpolder (NH), Wierdense Veld, Zuidpunt Hoekse Waard, Zuidveld (Sellingen, GR) en Zweefvliegveld Maldens Vlak.

Daarnaast waren de verschillende fotografen onmisbaar bij het opleuken van dit verslag.

Bij Vogelbescherming Nederland tenslotte waren de volgende collega's (en vrijwilligers) uiterst behulpzaam om de organisatie weer vlekkeloos te laten verlopen: Marieke Dijkman, José van Doorn, Agnes Pap, Henriette Edens, Herm Noordzij, Gisela Basten, Marja Kreike, Jan Joost Peskens, Wilibrord Schuurman, Nel Bekema en Gejo de Graauw. Bedankt allemaal!

Bijlage 1: Totalen per soort Euro BirdWatch 6 oktober 2012

Aalscholver	12.651	Grauwe Pijlstormvogel	2
Alk	2	Groene Specht	15
Appelvink	281	Groenling	952
		Groenpootruiter	2
Baardmannetje	137	Grote Bonte Specht	72
Barmsijs	81	Grote Gele Kwikstaart	57
Beflijster	35	Grote Jager	35
Bergeend	1.036	Grote Lijster	395
Bladkoning	2	Grote Mantelmeeuw	783
Blauwe Kiekendief	7	Grote Stern	353
Blauwe Reiger	371	Grote Zaagbek	4
Boerenzwaluw	9.577	Grote Zee-eend	4
Bontbekplevier	166	Grote Zilverreiger	215
Bonte Strandloper	786		
Bonte Vliegenvanger	1	Halsbandparkiet	5
Boomklever	2	Havik	26
Boomkruiper	10	Heggenus	192
Boomleeuwerik	208	Holenduif	872
Boompieper	15	Houtduif	6.066
Boomvalk	20	Houtsnip	6
Brandgans	3.091	Huisemus	301
Brilduiker	8	Huiszwaluw	107
Bruine Kiekendief	92		
Buizerd	739	IJsgors	4
		IJsvogel	7
Canadese Gans	990	Indische gans	1
Casarca	3		
Cetti's Zanger	4	Jan van Gent	2.947
Dodaars	15	Kanoetstrandloper	18
Drieteenmeeuw	3	Kauw	2.174
Drieteenstrandloper	196	Keep	652
Dwerggans	1	Kerkuil	1
Dwergmeeuw	250	Kievit	43.877
Dwergstern	3	Kleine Bonte Specht	2
		Kleine Jager	12
eenden (ongedet.)	513	Kleine Mantelmeeuw	1.988
Eider	3.564	Kleine Rietgans	7
Ekster	112	Kleine Strandloper	12
Engelse Kwikstaart	1	Kleine Zilverreiger	28
Europese Kanarie	1	Kleine Zwaan	12
		Kleinste Jager	1
Fazant	29	Kneu	4.736
Fitis	1	Knobbelzwaan	308
Fuut	98	Kokmeeuw	20.854
		Kolgans	2.766
Gaai	776	Koolmees	467
ganzen (ongedet.)	205	Koperwiek	8.307
Geelgors	213	Krakeend	709
Geelpootmeeuw	5	Kramsvogel	503
Gele Kwikstaart	39	Krooneend	6
Geoorde Fuut	2	Kruisbek	61
Goudhaantje	5	Kuifeend	1.213
Goudplevier	4.773		
Goudvink	29	Lepelaar	645
Graspieper	22.494		
Grauwe Gans	11.946		

Matkop	5	Tureluur	317
Meerkoet	1.050	Turkse Tortel	60
Merel	506		
Middelste Jager	5		
Middelste zaagbek	115	Veldleeuwerik	898
		Velduil	3
Nijlgans	545	Vink	50.509
Noordse Pijlstormvogel	3	Visarend	4
Noordse Stormvogel	19	Visdief	114
		Vorkstaartmeeuw	1
Oeverloper	1	Vuurgoudhaantje	1
Oeverpieper	16		
Oeverzwaluw	102	Waterhoen	29
Ooievaar	20	Waterpieper	3
		Waterral	12
Paapje	10	Watersnip	984
Parelduiker	2	Wespendief	2
Pijlstaart	697	Wilde Eend	3.299
Pimpelmees	1.666	Wilde Zwaan	10
Pontische Meeuw	1	Winterkoning	50
Purperreiger	20	Wintertaling	674
Putter	971	Witgatje	4
		Witte Kwikstaart	2.717
Raaf	10	Wulp	2.658
Reuzenster	1		
Rietgors	482	Zanglijster	1.454
Ringmus	880	Zeearend	9
Rode Wouw	2	Zeekoet	8
Roek	736	Zilvermeeuw	3.475
Roodborst	44	Zilverplevier	34
Roodborsttapuit	37	Zwarte Ibis	1
Roodhalsgans	3	Zwarte Kraai	1.112
Roodkeelduiker	149	Zwarte Mees	1.522
Roodkeelpieper	1	Zwarte Roodstaart	9
Rosse Grutto	9	Zwarte Rotgans	1
Rotgans	8.180	Zwarte Ruiter	12
Ruigpootbuizerd	3	Zwarte Stern	92
		Zwarte Zee-eend	5.169
Scholekster	4.343	Zwarte Zwaan	2
Sijs	860	Zwartkop	5
Slechtvalk	29	Zwartkopmeeuw	3
Slobeend	526		
Smelleken	28		
Smient	6.585		
Sneeuwgor	14		
Sperwer	326		
Spreeuw	85.257		
Staartmees	210		
Steenloper	367		
Steenuil	2		
Stormmeeuw	4.515		
Strandleeuwerik	15		
Tafeleend	385		
Tapuit	49		
Tjiftjaf	103		
Toendrarietgans	2		
Toppereend	32		
Torenvalk	130		